

Den drapsdømtes forsvarer

Øystein Helmikstøl
journalist i Psykologtidsskriftet

Fartein Rudjord

Psykolog Atle Austad mener at klienten Viggo Kristiansen kan være uskyldig dømt. Det blir bråk av sånt.

TVILER PÅ DOM: Psykolog Atle Austad er bekymret for om dommen mot hans klient Viggo Kristiansen er feil.

– JEG KAN ikke skjønne at han kan fortsette i jobben, sa Ada Sofie Austegard da NRK offentliggjorde deler av e-post fra psykolog Atle Austad der han langt på vei skriver at Viggo Kristiansen kan være uskyldig. Austegard er mor til en av jentene som ble drept i Baneheia i 2000, og har klaget psykologen inn til Fylkeslegen i Oslo og Akershus og til Fagetisk råd i Psykologforeningen.

Rettspsykiater Randi Rosenqvist jobber ved Ila fengsel og forvaringsanstalt, der Kristiansen soner en 21 års forvaringsdom. Da saken ble kjent, sa hun ifølge NRK at hun «tror en behandler må legge til grunn at en rettskraftig dom er riktig».

Viggo Kristiansens behandler, psykolog Atle Austad, reagerer kraftig på uttalelser i mediene om psykologens meninger om dommen og om behandlingen han har gitt Kristiansen.

– Uvitenhet

Til Psykologtidsskriftet fremholder Austad at han tror nok det går over grensen for brudd på psykologers fagetikk, når psykologer uttaler seg i det offentlige uten å vite noe om behandlingen hans, uten å vite noe om hva hans bekymring baseres på, uten å vite noe om hva han faktisk mener, uten å vite noe om hvordan han har håndtert dette for å ivareta klientens behandlingskvalitet, og uten å vite hvordan han har ivaretatt sin egen yrkesetikk.

– Og de hevder feilaktig at jeg har gått ut med min bekymring, altså uten å vite noe om det også.

– Skal jeg koble ut hodet og overfor klienten late som at disse bevisene ikke eksisterer?

– Hvilken rett og etikk ligger til grunn for at disse psykologene og psykiaterne fritt i media kan uttale seg om at min terapi med klienten ikke er god nok? spør Austad, som opplever det skremmende.

– Jeg har aldri sagt noe om denne saken i det offentlige. Det har andre sørget for. Jeg finner det ærekrenkende og diskvalifiserende når helsepersonell uttaler seg slik om meg uten grunnlag for det.

Dommen mot Kristiansen

Atle Austad er spesialist i klinisk psykologi ved Institutt for Klinisk Sexologi og Terapi i Oslo. Her forteller han om bakgrunnen for meningene han har om dommen mot Viggo Kristiansen.

– Faktum er at det har tilflytt meg mange nye sentrale bevis som åpenbart ikke stemmer med dommens premisser. Og som ble holdt unna retten av påtalemyndighetene eller politiet. Skal jeg late som om de bevisene ikke eksisterer? Skal jeg koble ut hodet og overfor klienten late som at disse bevisene ikke eksisterer? Ville det vært etisk riktig? En slik evne til dissosiering har jeg ikke, dessverre.

Ifølge Austad endret mye seg i juni 2010.

– Før det var jeg overbevist om klientens skyld. All behandling fra 2004, dobbelttimer ukentlig, og frem til nå har basert seg utelukkende på å behandle klientens grunnlagsproblematikk som om han er skyldig. Nå er jeg bekymret for om han er uskyldig, men jeg har aldri blandet meg opp i det rettslige.

– Min bekymring er utelukkende basert på politiets egne bevis som de har holdt unna retten. Det gjør meg bekymret og trist på klientens vegne.

– Uriktig og oppsiktsvekkende

Ingen ved Riksadvokatens kontor ønsker å kommentere saken.

Arne Pedersen, sjef for felles kriminalenhet i Agder politidistrikt tar i en e-post til Psykologtidsskriftet klart avstand fra Austads påstander.

– De er helt uriktige, og det er oppsiktsvekkende at en som ikke har vært involvert i de rettslige prosessene i Baneheiasaken kan komme med denne type utsagn, skriver Pedersen.

– Samtlige avhør og øvrige dokumenter som ble produsert i Baneheiasaken ligger i mapper som både advokatene og Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har fått tilsendt tidligere. Det er altså en fullstendig feilkobling når det hevdes at opplysninger i saken har blitt holdt unna fra politiets side.

– En må heller spørre seg om hva som er bakteppet for den oppsiktsvekkende dialogen mellom psykolog og advokat slik den fremstår i denne saken. I tillegg må en spørre seg hvordan psykologen

kan referere til avhør som er tatt i saken når han selv ikke er mottager av sakens dokumenter. På hvilken måte det skal ha skjedd at det har tilflytt psykologen mange nye bevis, sies det ingenting om, skriver Arne Pedersen.

Åge Fjell-saken

Atle Austad sier at han én gang tidligere har uttrykt bekymring for om en person er uskyldig dømt.

Åge Vidar Fjell ble i 1990 dømt til 7 års fengsel og 10 års sikring for «å skjule en annen forbrytelse eller unndra seg straffen for en sådan; å ha forvoldt en annens død.»

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker bestemte i 2008 at saken skulle tas opp igjen. Riksadvokaten innstilte på frifinnelse, og Fjell fikk medhold i at mannen aldri skulle vært dømt.

– Åge Fjell var tilknyttet Proff (Prosjekt Felles Framtid, red. anm.) i Sandefjord, der jeg var ansatt som behandler. Etter samtaler med Fjell var det flere forhold som gjorde at jeg ble bekymret for om dommen mot ham kunne være riktig. Det var blant annet noe som vanskelig kunne stemme, ut fra det Fjell fortalte meg, sier Austad til Psykologtidsskriftet.

Psykologen vurderte også at premisser i dommen ikke kunne stemme ut fra Fjells kognitive fungering. Austad ga beskjed videre til sin arbeidsgiver, og flere begynte etter hvert å jobbe for at saken skulle åpnes igjen.

Saken er i ettertid karakterisert som et justismord.

Dette er saken:

- I 2002 ble Viggo Kristiansen dømt til 21 års forvaring og Jan Helge Andersen til 19 års fengsel for voldtekt og drap i Baneheia i Kristiansand.
- I september ble det kjent at Kristiansens behandlende psykolog mener at klienten kan være uskyldig dømt.
- Advokat Arvid Sjødin arbeider nå med den femte begjæringen om gjenopptakelse av saken.
- Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har gjenåpnet 204 av 1765 mottatte saker i de siste ti årene. Av sakene som er gjenåpnet, har 119 saker ført til frifinnelse i rettssystemet (65 av disse sakene gjelder utilregnelighet).